«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝ Ինտեգրված ուսուցման անհրաժեշտությունը անգլերենի դասավանդման գործընթացում

Առարկան՝ Անգլերեն լեզու

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Կարինե Բաղդասարյան

Ուսումնական հաստատություն՝ Ռ. Աբաջյանի անվան N147 հիմնական դպրոց

Երևան 2022

Ինտեգրված ուսուցման անհրաժեշտությունը անգլերենի դասվանդման գործընթացում

Բովանդակություն

Ներածություն ……3

Գլուխ 1. Ինտեգրված ուսուցումը որպես կրթության որակի բարձրացման գործոն……5

Գլուխ 2.Մեդիագրագիտության ինտեգրումը անգլերենի դասավանդման մեջ……9

Եզրակացություն ……14

Օգտագործված գրականության ցանկ ……16

Ներածություն

Թեմայի արդիականությունը:

Ինտեգրված դասը հատուկ կազմակերպված դաս է, որի նպատակը կարող է հասանելի լինել միայն տարբեր առարկաների գիտելիքների միավորումից՝ ուղղված դեպի ինչ-որ խնդրի դիտարկմանը և լուծմանը:

Ինտեգրված դասերը աշակերտին տալիս են աշխարհի, առարկաների և երևույթների փոխկապակցվածության մասին բավականին լայն և վառ պատկերացում:

Հիմնական շեշտը այստեղ դրվում է ոչ այնքան որոշակի գիտելիքների ընկալման, որքան ստեղծագործական մտածողության զարգացման վրա:

Ինտեգրված դասերը թույլ են տալիս օգտագործել բոլոր ուսումնական առարկաների բովանդակությունը, ուշադրություն դարձնել գիտության տարբեր ճյուղերին, ենթադրում են սովորողների ստեղծագործական ակտիվության պարտադիր զարգացում:

Դրանք ունեն մի շարք առավելություններ.

- ինտեգրված դասերը նպաստում են ուսուցման մոտիվացիայի բարձրացմանը, սովորողների ճանաչողական հետաքրքրության, ամբողջական գիտական աշխարհի պատկերացումների և երևույթների տարբերկողմերից դիտելու ունակության ձևավորմանը,
- նպաստում են խոսքի զարգացմանը, սովորողների մոտ ձևավորվում են համեմատելու, ընդհանրացնելու, հետևություններ կատարելու հմտություններ, ուսումնադաստիարակչական գործընթացի ակտիվացումը թեթևացնում են սովորողների ծանրաբեռնվածությունը,
- նպաստում են անհատի բազմակողմանի զարգացվածությանը,ներդաշնակ և մտավոր զարգացմանը,
- ինտեգրումը հնարավորություն է տալիս փաստերի միջև գտնելուայնպիսի նոր կապեր, որոնք միավորում կամ խորացնում են սովորողներիդիտարկմամբ արված որոշակի հետևությունները տարբեր առարկաներում:

Թեմայի նպատակը և խնդիրները:

Թեմայի նպատակն է ուսումնասիրել՝ ինտեգրված ուսուցման անհրաժեշտությունը անգլերենի դասավանդման գործընթացում:

Խնդիրներն են՝

- ուսումնասիրել՝ ինտեգրված ուսուցումը որպես կրթության որակի բարձրացման գործոն,
- ուսումնասիրել՝ մեդիագրագիտության ինտեգրումը անգլերենի դասավանդման մեջ:

Հետազոտական աշխատանքի կառուցվածքը:

Հետազոտական աշխատանքը կազմված է՝ ներածական մասից, երկու բաժիններից, եզրակացությունից և օգտագործված գրականության ցանկից:

Գլուխ 1. Ինտեգրված ուսուցումը որպես կրթության որակի բարձրացման գործոն

Կրթական համակարգում շարունակաբար կատարվող բարեփոխումները պահանջում են նոր մեթոդոլոգիական մոտեցում կազմակերպչական և բովանդակային նշանակության խնդիրների լուծման ժամանակ, որը կնպաստի կրթության որակի բարձրացմանը:

Դիտարկելով «կրթության որակ» հասկացությունը՝ պետք է նշենք, որ այն բազմաշերտ է և ըստ այդմ՝ կարիք ունի մեկնաբանման՝ կախված նրանից, թե հատկապես որ հարցերն են շեշտադրվում.

- կրթության բովանդակությունը,
- ռազմավարությունը և մարտավարությունը,
- կառուցվածքային և գործառնական բաղադրատարրերը,
- կրթական գործընթացի կազմակերպման վրա ազդող օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ գործոնները,
- կրթություն իրականացնող սոցիալ-հոգեբանական և մանկավարժական միջավայրի առանձնահատկությունները,
- կրթություն ստացողների և այն իրականացնողների հոգեբանական կերպարը,
- կրթություն ստացողների ուսման դրդապատճառների ձևավորվածությունը և այլն:

Անդրադառնալով ուսուցման դրդապատճառներին՝ նկատենք, որ դրանց ձևավորմանը կարելի է հասնել ուսուցման գործընթացի ճիշտ կազմակերպման միջոցով: Մեջբերելով Մ.Վ. Ստեպանովի նկատառումը, ըստ որի՝ կրթական գործընթացը պետք է կառուցել այնպես, որ նպաստի երեխաների մտածողության զարգացմանը, անհրաժեշտ գիտելիքների որոնմանն ու կիրառմանը[1], հավելենք, որ այն ուղղորդելու է սովորողներին՝ օգտագործելու սեփական ստեղծագործական հնարավորությունները և ձևավորելու հետազոտական կարողությունները:

[1]Տե՛ս, Степанова М.В., Организация учебно-исследовательскойдеятельности старшеклассников в профильной школе. СПб.: 2005, էջ 15-16:

Սույն հետազոտական աշխատանքի նպատակն է ներկայացնել ուսուցման գործընթացի կազմակերպման ձևերից մեկը, որն իրականացվում է ինտեգրված ուսուցման օգնությամբ: Կարևորելով ուսուցման գործընթացի ճիշտ կազմակերպման նշանակությունը՝ կներկայացնենք ինտեգրված ուսուցման տեխնոլոգիայի կիրառման փորձը:

Ինտեգրված ուսուցման վերաբերյալ դեռ իրենց ժամանակին գաղափարներ են արտահայտել մի շարք մանկավարժագետներ՝ Յ.Ա. Կոմենսկին, Յ.Հ. Պեստալոցցին, Վ. Սուխոմլինսկին, Ի.Պ. Պոդլասին:

Ժամանակակից մանկավարժության մեջ ինտեգրված ուսուցումը ներկայացվում է նոր դիտարկումներով:

Այն իր բնույթով զարգացնող է, բովանդակությամբ՝ բազմաբաղադրատարր, որը ներառում է թե՛ զարգացման սահմանափակ հնարավորություններ ունեցող սովորողներին, թե՛ միջառարկայական կապերի կիրառումը, թե՛ բազմահամակազմային դասարաններում իրականացվող գործընթացները:

Ինչպես նշում է Ե.Ա. Եկժանովան, «Ինտեգրված ուսուցումը, հիմնվելով հատուկ և ընդհանուր կրթության սկզբունքների վրա, պետք է ունենա զարգացնող, դաստիարակող բնութագիր, որը ենթադրում է սովորողների բարոյական գաղափարների, վարքի համարժեք ձևերի մշակում՝ բոլոր մասնակիցների ներառմամբ կրթական գործընթացում»[2]:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ, ըստ. Վ.Վ. Կրաևսկու, դպրոցականների առաջադիմության անկումը գլոբալ խնդիր է, որի լուծման համար անհրաժեշտ է գիտական մոտեցում, ընդ որում՝ ոչ միայն մանկավարժական[3], պետք նշենք, որ ավելի է կարևորվում ինտեգրված ուսուցման կիրառումը՝ որպես կրթության որակի բարձրացման գործոն: Համաձայնելով նաև Վ.Վ. Կրաևսկու այն տեսակետին, ըստ որի՝ այս խնդրի լուծումը բազմաշերտ է և պահանջում է տարբեր մասնագետների՝ մանկավարժների, սոցիոլոգների, հոգեբանների միջամտությունը, անդրադառնանք զարգացնող ուսուցման նշանակությանը ուսուցման արդյունավետության բարձրացման գործընթացում:

Զարգացնող ուսուցման մանկավարժությունը պահանջում է ուսումնական տարբեր առարկաների՝ միմյանց մեջ ներթափանցման ուղիների մշակում, որոնցով պայմաններ

---

[2]Տե՛ս, Екжанова Е.А., Резникова Е.В., Основы интегрированного обучения: Учебное пособие для вузов. Москва 2008, էջ 52-53:

[3]Տե՛ս, Краевский В.В., Основы педагогики, Учеб. Пособие для студ. Высш. Пед. Учб. Заведений. 2-е изд., испр. М.: Изд. «Академия» 2005,էջ 93-94:

կստեղծվեն դասավանդման ընթացքում աշակերտների կողմից բազմաբաղադրիչ գիտելիքների ձեռքբերման համար:

Հավելենք նաև, որ ինտեգրված ուսուցմամբ դասապրոցեսի իրականացումը բնութագրվում է մի շարք օրինաչափություններով, որոնցից մասնավորապես առանձնացնենք հետևյալները՝

- դասապրոցեսի ընթացքը ըստ մանկավարժի հեղինակային մտածողությամբ իրականացված սցենարի,
- դասապրոցեսի բոլոր փուլերի և բաղադրիչների տրամաբանական կապվածությունը և նրա ծավալումը առանցքային թեմայի շուրջ,
- դասի համար ընտրված դիդակտիկ նյութի շղթայում դասագրքային և լրացուցիչ գրականության հասկացությունների ու գաղափարների համադրումը,
- դասապրոցեսի անցկացումը ինչպես մեկ, այնպես էլ ավելի ուսուցիչների մասնակցությամբ, որոնք կարող են հանդես գալ որպես խորհրդատու - մանկավարժներ:

Կրթության կարևորությունը գնահատելով՝ պետք է ընդունենք, որ կրթության միջոցով կարելի է հասնել հասարակական մտածողության, հոգևոր-բարոյական և մշակութային արժեքների զարգացման: Ինտեգրված ուսուցումը, ապահովելով տարբեր առարկաների գիտելիքների համակցումը, նպաստելու է հետազոտական հմտությունների, ստեղծագործական կարողությունների ձևավորմանը և դրանց հիմքի վրա նրանց կայուն զարգացման իրականացանը:

Ըստ Ն.Ն. Մարֆինինի՝ կայուն զարգացումը կյանքի կազմակերպման այն ոճն է, երբ հիմնախնդիրների լուծումից անցում է արվում դեպի հակամարտությունների կանխատեսում, գործողությունների պլանավորում՝ ուղղված դրանց հաղթահարմանը կամ թուլացմանը[4]:

Սա դառնալու է կրթության որակի բարձրացման և նոր հասարակության ձևավորման հիմնական գրավական:

[4]Տե՛ս, Марфенин Н.Н., Чему и как учить для устойчивого развития? // Экология и жизнь 2011. № 8(117), էջ 13-14:

Գլուխ 2. Մեդիագրագիտության ինտեգրումը անգլերենի դասավանդման մեջ

Ժամանակակից կրթական պահանջները ենթադրում են,որ օտար լեզուների դասավանդումը չպետք է սահմանափակվի լեզվաբանական այնպիսի հմտությունների ինքնանպատակ դասավանդմամբ, ինչպիսիք են՝

- հնչյունաբանությունն ու ձևաբանությունը,
- բառապաշարն ու շարահյուսությունը:

Օտար լեզուների դասավանդումը պետք է նպատակաուղղված լինի նաև Հանրակրթության պետական չափորոշչով սահմանված հետևյալ կարողունակու - թյան ձևավորմանը՝

- տեղեկատվական հոսքի մեջ կողմնորոշվելու հմտությունն մեդիագրագիտություն,
- վերլուծական, քննադատական և ստեղծագործական մտածողություն:

Ժամանակակից կրթության խնդիրներից է քննական մտածողության, հետազոտականության և հիմնավորված դատողունակության զարգացումը, ինչին նպաստում է մեդիագրագիտության ուսուցանումը:

Շատերը կարծում են, որ աշակերտները վարժ տիրապետում են սոցիալական մեդիային, հետևաբար շատ լավ են հասկանում այն ամենը, ինչ այնտեղ գտնում են: Սակայն ուսումնասիրությունը հակառակն է փաստում:

Այս եզրահանգման են եկել Սթենֆորդի համալսարանի Կրթության ֆակուլտետի հետազոտական թիմի անդամները՝ Սամ Վայնբուրգի գլխավորությամբ:

21-րդ դարը ինֆորմացիոն դարաշրջան է և դժվար է կողմնորոշվել տեղեկատվական հոսքում:

Մարդը շրջապատված է մեդիայով՝

- պաստառներ,
- էկրաններ,
- հաղորդագրություններ,
- հայտարարություններ,
- ազդագրեր,
- լուրեր,

- խաղեր և այլն[5]:

Մեդիան սակայն սոսկ տեղեկությունների շրջանառման միջավայր չէ. այն ձևավորում է հասարակական կարծիք, ազդում է մարդկանց, հատկապես՝ երեխաների ու պատանիների վարքագծի, որոշումների, աշխարհայացքի և նախասիրությունների վրա: Մեդիա սպառողը պետք է զինված լինի համապատասխան գիտելիքով՝ տեղեկատվական դաշտում ճիշտ կողմնորոշվելու համար:

Մեդիագրագիտությունը 21-րդ դարի հրամայականն է, գրագետ մեդիասպառող ձևավորելը՝ ժամանակակից կրթության պահանջը:

Մեդիագրագիտությունը ժամանակակից մարդու համար կենսական հմտություն է, ուստի կրթության ցանկալի վերջնարդյունքներից մեկն էլ պիտի լինիգրագետ մեդիասպառող ձևավորելը:

Քանի որ մեդիագրագիտության նպատակն է մեդիա սպառողին օգնել հասկանալ լրատվամիջոցների աշխատանքը, շարժառիթները և ուղղվածությունը, քարոզչությունը և տարբերել օբյեկտիվ տեղեկատվությունից, խուսափել մեդիայի բացասական ազդեցությունից, ուստի մեդիագրագիտության ուսուցանումը բացի վերոնշյալ նպատակների իրագործումից նպաստում է նաև սովորողների քննադատական և վերլուծական մտածողության զարգացմանը:

Մեդիագրագիտությունը պետք չէ շփոթել լրագրողական հմտությունների դասավանդման հետ:

Իհարկե, գրագետ մեդիասպառող լինելու համար պետք է իմանալ, թե ինչպեսէ պատրաստվում լրատվությունը, կարելի է դասավանդման ընթացքում որոշ հմտություններ փոխանցել, որպեսզի աշակերտները գործնականում պատկերացնեն լրատվամիջոցների աշխատանքը: Բայց մեդիագրագիտության դասավանդման նպատակը ոչ թե մեդիա արտադրող, այլ՝ սպառող պատրաստելն է:

Ժամանակակից դասը պահանջում է ՏՀՏ միջոցների կիրառում, մյուս կողմից մեդիայի սպառումը առօրյայի անբաժան մասն է կազմում: Ուստի ժամանակակից ուսուցչի համար ցանկալի, նույնիսկ հրամայական է մեդիագրագիտության ինտեգրումը դասապրոցեսում: Սակայն մեդիագրագիտությունը չպետք է սահմանափակվի միայն մեդիայի միջոցով

[5]Տե՛ս, Մեդիագրագիտություն, ձեռնարկուսուցիչներիհամար, Երևան, Ինտերնյուս 2013, էջ 74-75:

դասավանդման միտումներով, այլ նաև այն պիտի ներառի մեդիա ստեղծելու և վերլուծելու հմտությունների դասավանդում:

Այդպիսի հմտությունների ինտեգրված դասավանդումը նպաստում է սովորողների ձևավորմանը՝ որպես գրագետ մեդիասպառողներ:

Մեդիագրագիտության դասավանդումը չունի հստակ բանաձևեր: Այն մեծապես կախված է դասավանդող ուսուցչի և դպրոցի մոտեցումից:

Մեդիագրագիտության դասավանդման նպատակներն են՝

- սովորեցնել գնահատել և վերլուծել մեդիան,
- սովորեցնել որտեղ փնտրել և գտնել անհրաժեշտ տեղեկատվությունը,
- համեմատել տարբեր մեդիա ռեսուրսներ,
- քննարկել, թե ինչպես է մեդիան խմբագրվում, ինչ միջոցներ, հնարքներ են կիրառվում մեդիա ռեսուրսները ավելի գրավիչ դարձնելու համար,
- վերլուծել և գտնել թաքնվածը գովազդում,
- ինչպես ստեղծել մեդիա:

Այս տեսանկյունից քանի որ մեդիագրագիտությունը՝ որպես ինքնուրույն առարկա չի ուսուցանվում և նաև նրա ինքնուրույն դասավանդումը կարող է պահանջել որոշակի հմտություններ, որոնց սովորողները չեն տիրապետում, ուստի վերոնշյալ կարողունակությունների ձևավորմանը կարելի է հասնել ինտեգրված ուսուցման միջոցով: Ինտեգրված ուսուցման ծրագրերը կազմվում են այնպես, որ մի առարկայից գիտելիքները հիմնվում են մեկ այլ կամ մի քանի այլ առարկաներից վերցրած գիտելիքների վրա:

Սակայն ինտեգրումը տարբեր առարկաներից գիտելիքների տարանջատված միավորում չէ, այլ սերտորեն փոխկապակցված ամբողջություն:

Դասի ընթացքում կարելի է ինտեգրել ուսուցման նպատակ, բովանդակություն, ուսուցման մեթոդ և միջոց:

Կարելի է ինտեգրել նաև մտավոր և գործնական կարողություններ ու հմտություններ:

Ինտեգրված դասը պահանջում է նախապատրաստական աշխատանք, որի ընթացքում անհրաժեշտ է սահմանել.

- ինտեգրված դասի անցկացման դրդապատճառներն ու նպատակը,
- ինտեգրվող բաղադրիչների մեջ առաջատարի և երկրորդականի առանձնացումը,
- ինտեգրման ձևը,
- ինտեգրվող նյութերի միջև կապերի բնույթը,

- նյութի ներկայացման միջոցները,
- նյութի հաջորդականության կառուցվածքը,
- դերերի բաշխումը ինտեգրվող առարկաների ուսուցիչների միջև,
- տվյալ դասին սովորողների ուսուցման վերահսկման ձևերն ու տեսակները:

Անգլերենի ուսուցման մեջ մեդիագրագիտության ինտեգրումը կարող է ներառել ինչպես մեդիա ռեսուրսների կիրառում տարբեր կրթական նպատակների՝ օրինակ՝

- քերականության,
- ոճաբանության,
- բառապաշարի ուսուցման նպատակով, այլ նաև կարող է կիրառվել մեդիան ճիշտ վերլուծելու հմտությունների ինտեգրմամբ:

Օրինակ՝ կարելի է՝

- տարբեր ամսագրերի,
- թերթերի և լրատվական կայքերիլուրերի տեքստերը,
- հարցազրույցների տեսագրությունները,
- գովազդային հոլովակները կիրառել բայի ժամանակաձևերի, տարբեր լեզվառճական առանձնահատկությունների, խոսքային նմուշների, բառապաշարի հարստացման, կամ
- քերականական զանազան հմտությունների ուսուցման ժամանակ՝ զուգահեռ վերլուծելով վերնագրերի, ընտրված բառապաշարի ազդեցությունը լսարան գրավելու համար, ծանոթացնելով կեղծ և իրական տեղեկատվության ստուգման եղանակների հետ, սովորեցնելով տարբերակել լուրը լրագրողի սեփական կարծիքից, գտնելով թաքնվածը գովազդում կամ տեղեկատվության ենթատեսքտում:

Այդպիսի կիրառման օրինակ է Անգլերենի 10-րդ դասարանի դասագրքում[6] ընդգրկված արվեստի, հատկապես նկարչական տարբեր ուղղություններին նվիրված թեմա 5-ի (Unit 5. Are you fond of art?)ուսումնասիրման ժամանակ կիրառված մեր փորձը: Այդ թեմայի ուսումնասիրման ժամանակ ինտեգրելով մեդիագրագիտություն՝ աշակերտների հետ ուսումնասիրել ենք գույնի և երկրաչափական պատկերների կիրառությունը գովազդում, իսկ թեմայի ավարտին աշակերտներն իրենք են պատրաստել գովազդ՝ կիրառելով գույնի և պատկերի ազդեցությունը:

[6]Տե՛ս, Բաղդասարյան Ս., Գյուրջայանց Ս., <<Անգլերեն 10>>, հանրակրթական դպրոցի 10-րդ դասարանի դասագիրք, Երևան 2010, էջ 19-21:

Կամ դեռահասների խնդիրներին նվիրված թեմա 8-ի և 9-ի (Unit 8. Who are you?, Unit 9. Love is what you need) ուսումնասիրման ժամանակ ինտեգրելով մեդիագրագիտություն՝ ուսումնասիրել ենք վիրտուալ և իրական ինքնությունների տարբերությունները, կիբերբուլինգի ազդեցությունը դեռահասների վրա և դրանից պաշտպանվելու եղանակները:

Եզրակացություն

Այսպիսով, այսօրվա դպրոցում ուսուցումը կազմակերպվում է առանձին առարկաներից ծրագրային գիտելիքների հաղորդման եղանակով, ինչը առանձին առարկաներից տրվող գիտելիքների ամբողջություն չէ, հետևաբար աշխարհի մասին տալիս է մասնատված, ոչ ամբողջական պատկերացում:

Համաշխարհային մանկավարժական միտքը վկայում է, որ ուսուցման այս ձևը արդյունավետ չէ, և իբրե խնդրի լուծման ելք առաջադրում է ինտեգրված ուսուցումը, որը միասնական մոտեցում է ցուցաբերում երևույթի ընկալմանը, գիտակցմանն ու յուրացմանը:

Ինտեգրված ուսուցման ծրագրերը կազմվում են այնպես, որ մի առարկայից գիտելիքները հիմնվում են մեկ այլ կամ մի քանի այլ առարկաներից վերցրած գիտելիքների վրա: Սակայն ինտեգրումը տարբեր առարկաներից գիտելիքների տարանջատված միավորում չէ, այլ սերտորեն փոխկապակցված ամբողջություն:

Ինտեգրված դասը դասի հատուկ տեսակ է, որն իր մեջ ներառում, միավորում է մեկ հասկացության ուսուցման ժամանակ մի քանի առարկաների միաժամանակյա ուսուցումը:

Այսպիսի դասի ընթացքում միշտ առանձնացվում է առաջատար առարկան, որը հանդես է գալիս որպես ինտեգրիչ և օգնող նպաստելով նյութի խորացմանը, ընդլայնմանն ու հստակեցմանը: Ինտեգրված դասերը կարող են միավորել ինչպես տարբեր առարկաներն իրենց ամբողջ ծավալով, այնպես էլ առանձին առարկաների բաղադրիչներ ու մեթոդներ:

Եվ այսպիսով, որպեսզի ինտեգրվեն, այսինքն՝ ճիշտ ձևով միավորվեն ուսումնական գործընթացի բաղադրիչները, պետք է կատարվեն այնպիսի գործողություններ, որոնք ի սկզբանե ունեն ստեղծագործական բնույթ:

Այս նախապատրաստական գործունեության ընթացքում ուսուցիչը որոշում է.

- ինտեգրված դասի անցկացման իր դրդապատճառներն ու նպատակը,
- համակարգ ձևավորող բաղադրիչների մեջ առաջատարի և երկրորդականի առանձնացումը,

- ինտեգրման ձևը,
- միավորվող նյութերի միջև կապերի բնույթը,
- նյութի հաջորդականության կառուցվածքը,
- նյութի ներկայացման միջոցները,
- դերերի բաշխումը ինտեգրվող առարկաների ուսուցիչների միջև,
- տվյալ դասին սովորողների ուսուցման վերահսկման ձևերն ու տեսակները:

Ելնելով ինտեգրված դասի տեսակից և ինտեգրվող առարկաների դասերի տիպերից, ուսուցիչները համատեղ կազմում են իրենց դասի նպատակները՝զուգակցելով ընդհանուրը մասնավորի հետ, շաղկապելով ինտեգրվող նյութի բովանդակությունները տարբեր առարկաների տեսանկյուններից: Կախված նրանից, թե ինչ ձևով է տեղի ունենում ինտեգրումը (հավասարապես ինտեգրվում են երկու կամ ավելի առարկաներ, ինտեգրման ժամանակ գերակայությունը տրվում է մեկ առարկայի, իսկ մյուսը դառնում է օժանդակ, օգնող առարկա և այլն), կազմվում է դասի պլանը, որոշվում է դասի տևողությունը: Պլանի մեջ հստակորեն ներկայացվում է քայլերի հաջորդականությունը, պարզ որոշ ընդգծվում են առաջատար և օժանդակ առարկաները: Ինտեգրված դասն արդյունավետ անցկացնելու նախապայմաններից ամենակարևորը դասի ճիշտ պլանավորումն է, որի մեջ, ըստ չափորոշչի եռամակարդակ պահանջների, պետք է ներառվի նաև գնահատման համակարգը:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Բաղդասարյան Ս., Գյուրջայանց Ս., <<Անգլերեն 10>>, հանրակրթական դպրոցի 10-րդ դասարանի դասագիրք, Երևան 2010
2. Մեդիագրագիտություն, ձեռնարկ ուսուցիչների համար, Երևան, Ինտերնյուս 2013
3. Екжанова Е.А., Резникова Е.В., Основы интегрированного обучения: Учебное пособие для вузов. Москва 2008
4. Краевский В.В., Основы педагогики, Учеб. Пособие для студ. Высш. Пед. Учб. Заведений. 2-е изд., испр. М.: Изд. «Академия» 2005
5. Марфенин Н.Н., Чему и как учить для устойчивого развития? // Экология и жизнь 2011. № 8(117)
6. Степанова М.В., Организация учебно-исследовательской деятельности старшеклассников в профильной школе. СПб.: 2005